

KIINAN EVANKELIOIMISTILANNE 2005

KIINASTA YLEISTÄ

Pinta-ala 9 596 960 km² (vrt Japani 377 899 km² eli 25 kertaa Japanin kokoinen)

Asukkaita 1 304 200 000 (2003), luku voi olla huomattavasti suurempi, johtuen yhden lapsen politiikasta. Kasvuennuste 1 400 000 000 (2050).

Eliniän odotusarvo 71 v

Vuosi	Kokonaisväestö	Kaupunkiväestö	Maaseutuväestö
1996	1 224 milj.	359,5 milj. (29.4%)	864,4 milj. (70.6%)
1997	1 236 milj.	369,9 milj. (29.9%)	866,4 milj. (70.1%)
1998	1 248 milj.		
1999	1 259 milj.	388,9 milj. (30.9%)	870,2 milj. (69.1%)
2000	1 295 milj.	36%	64%

Viidessä vuodessa kaupunkeihin siirtyneiden määrä noin 77 milj. henkeä.

Etniset ryhmät ja uskonnot

Valtaosa (93,5 %) Kiinan kansalaisista on Han-kiinalaisia. Loppu 6,5 %, eli yli 90 miljoonaa ihmistä, edustaa noin 55 etnistä vähemmistöä. Etniset vähemmistöt nauttivat tietyistä etuuksista, esimerkiksi yhden lapsen politiikka ei sido vähemmistökansoja.

Kansantasavallan aikana eri uskontoihin suhtautuminen on vaihdellut, nykyisin uskontoja pidetään ei-toivottuina, mutta ei kuitenkaan kiellettyinä asioina, edes puolueen jäsenille. Poikkeuksen muodostaa Falun Gong meditaatioharjoitus, jonka harjoittaminen on kielletty Kiinassa

Eri kansallisuudet seuraavat usein eri uskontoja. Han-kiinalaiset ovat tavallisesti joko ateisteja, buddhalaisia, kristittyjä tai taolaisia. Vähemmistökansallisuuksien keskuudessa merkittävimmät uskonnot ovat islam, buddhalaisuus (myös lamalaisuus), kristinusko ja šamanismi.

Kielet

Kiinan virallinen kieli on mandariinikiina. Sitä puhuu Kiinassa äidinkielenään noin 870 miljoonaa ihmistä, eli noin 70 % väestöstä. Mandariinikiina on opetuskieli kaikissa Kiinan oppilaitoksissa, joten lähes kaikki kiinalaiset osaavat sitä ainakin vieraana kielenä. Muutenkin han-kiinalaiset puhuvat siniittisiä kieliä, muilla Kiinan etnisillä ryhmillä on tavallisesti omat kielensä. Virallisesti Kiinassa on 55 etnistä vähemmistöä, kieliä on kuitenkin noin 100-120 vaikka eri kiinat laskettaisiinkin murteiksi, katso siniittiset kielet.

Muita yli miljoonan puhujan kieliä Kiinassa ovat (*Huom.* Osa näistä lasketaan yleensä kiinan murteiksi):

Wu-kiina (77 milj.), Yue-kiina eli kantonikiina (52 milj.), Jinyu-kiina (45 milj.) ,

Xiang-kiina (36 milj.), Hakka-kiina (26 milj.), Minnan-kiina (26 milj.) , Gan-kiina (21 milj.), Minbei-kiina (10

milj.) , Pohjoinen zhuang (10 milj.) , Uiguuri (7 milj.) , Eteläinen zhuang (4 milj.) , Kiinalainen viittomakieli (3 milj.) , Mongoli (3 milj.), Bouyei (2 milj.), Korea (2 milj.), Sichuanin yi (2 milj.), Eteläinen dong (1,5 milj.) , Hmong njua (1 milj.) , Kasakki (1 milj.) , Khams (1 milj.) , Tiibet (1 milj.)

Lukutaitoisten osuus 86%

Bruttokansantuotto 890 USD (2001), jakautuma hyvin epätasainen

Työttömiä kaupungeissa 10%, maaseudulla huomattavan paljon

KIINAN LÄHETYSTYÖN HISTORIA

Lähetystyön ja Kiinan poliittisen historian keskinäinen suhde avain tämän päivän tilanteen ymmärtämiseen. Tässä yhteydessä yksityiskohtiin meneminen on kuitenkin mahdotonta. (Siirtomaahistoria, oopiumisodat, konservatiivinen lähetystyö, sisäiset levottomuudet, kommunismin nousu jne)

Kiinan lähetystyön vaikeudet ennen vallankumousta:

Kielellinen moninaisuus, lukutaidottomuus, maantie ja rautatieyhteyksien puute, kansallinen ja kulttuurinen ylemmyydentunto ja kolonialismin aiheuttama ulkomaalaisviha, riisikristillisuus jne. Jumala nosti aseeseen Mao Tse Tungin, joka teki mandariinista yleiskielen, yksinkertaisti kirjoitusmerkit, opetti kansan lukemaan, rakensi tie- ja rautatieverkoston, tutustutti väestön ulkomaiseen Marxin ideologiaan, puhdisti kristillisen kirkon rajuille vainoilla jne.

Kristittyjen määrä ennen vallankumousta noin 700.000.

Vallankumous

Kiinan kansantasavalta perustettiin 1.10.1949 ja sen jälkeen maata on hallinnut Kiinan kommunistipuolue. Kolmen itsen isänmaallinen (TSP) kirkon perustettiin virallisesti 1954. Monet perinteiset kirkkokunnat katkaisivat yhteytensä amerikkalaisiin ja eurooppalaisiin kirkkoihin ja lähetyksiin ja muodostivat aitokansallisen kirkon, jota luonnehtii kolmen itsen periaate: Itsehallinto, itsekannattavuus ja itse toteutettu sanoman levitys. Vuodesta 1951 Kiinan protestanttisten kirkkojen johtajat olivat etsineet tulevaa tietään kommunistipuolueen hallitsemassa Kiinassa. Niinpä he lähettivät vuonna 1954 julistuksen kaikkialle maahan. Julistuksessa he vetosivat kristittyjä lojaalisuuteen Kiinan hallitusta kohtaan. Noin puolet protestanttisten kirkkojen jäsenistä (400 000) allekirjoitti julistuksen. Mutta hallituksen valvonnassa suljettiin paljon kirkkoja. Esimerkiksi Shanghain 250:stä kirkosta jätettiin auki vain 14.

Kolmen itsen isänmaallinen kirkko muodostui jaksavaksi "kompastuskiveksi" kiinalaisille kristityille. Ne

kristityt ja pastorit, jotka eivät allekirjoittaneet julistusta, lähtivät olemassa olevista kirjoista ja perustivat seurakuntia, joista muodostui nykyinen kotikirkkoliike. Sen nimi perustuu siihen, että kokoontuminen tapahtui kodeissa (tänä päivänä sama kokoontumismuoto on yleisin, vaikka Kiinan vapaimmilla alueilla kotikirkkoillakin on suuria kirkkorakennuksia).

Kotikirkkojen jäsenet ja johtajat kokivat ankaran ja järjestelmällisen vainon vuodesta 1957 vuoteen 1959. Monet johtajat tuomittiin jopa 20 vuoden vankeusrangaistuksiin. Eräiden arvioiden mukaan noissa vainoissa surmattiin ainakin 60 000 kristittyä, vaikka kukaan ei tiedä todellista lukua, koska samaan aikaan hallitus ”puhdisti” väestöstä monia ”vastavallankumouksellisia ryhmiä”.

Uudelleen elvytetty kolmen itsen kirkko

Kulttuurivallankumouksen jälkeen Kolmen itsen kirkko herätettiin uudelleen eloon 1980 (China Christian Council) osana ns. United Front Poliitiikkaa. 1985 perustettiin Amity Foundation kanavoimaan ulkomaista tukea hallitusti ja valvotusti Kiinan sosiaaliseen rakennustyöhön. Kirkkoja alettiin avata, Nankingiin avattiin teologinen seminaari ja Raamattu-kirjapaino. Taustalla oli kulttuurivallankumouksen aikana alkaneet ja 1980 luvulla räjähdysmäisesti levinneet herätykset eri puolella maata. Kotikirkkojen kristityt haluttiin saada kolmen itsen kirkon sisälle ja hallituksen valvontaan.

Taloudellinen nousu, demokratia-liike ja Falun Gong uskonnon tukahduttaminen

Taloussuhteiden avaaminen muun maailman kanssa, voimakas taloudellinen nousu merkitsivät verrattain vapaata jaksoa kristillisille kirkoille, niin virallisille kuin kotikirkkoillekin. Talouden kasvun myötä kasvava joukko ihmisiä alkoi muuttaa maaseudulta kaupunkeihin. Tämä liike on entisestään voimistunut. Kun 1980 luvun suuret herätykset tapahtuivat pääosin maaseudulla tavallisen kansan keskellä, kristityjä alkoi kasvamassa määrin siirtyä myös kaupunkeihin. Samalla vaatimukset yhteiskunnan demokratisoimiseksi alkoivat lisääntyä. Demokratia liikkeen verinen kukistaminen Taivaallisen Rauhan aukiolla merkitsi muutosta siinä suhteessa, että kaupunkien nuoreten sivistyneistön keskuudessa heräsi uutta mielenkiintoa kristinuskoa kohtaan.

Falun Gong uskonnon raju tukahduttaminen antoi joksikin aikaa kristityille suuremman toimintavapauden, mutta myöhemmin kommunistipuolueen huomio kääntyi muidenkin kulteiksi luonnehdittujen uskonnollisten ryhmittymien tukahduttamiseen. Rekisteröitymättömät kristityt luetaan usein noiden kulttien joukkoon ja näin niihin on viime vuosien aikana kohdistunut lisääntyvää painostusta huolimatta muun yhteiskunnan vapaammista tuulista.

KOLMEN ITSEN KIRKON NYKYTILA

Kolmen itsen kirkolla on tällä hetkellä käytössään 48.000 kirkkorakennusta ja 18 teologista seminaaria tai raamattukouluja. Pappoja on kaikkiaan noin 2000. Kolmen itsen kirkon jäsenmääräksi se itse arvioi noin 18-20.000.000, mutta uskonnollisen asiainvirasto RAB (Religious Affairs Bureau), nytemmin SARA (State Administration of Religious Affairs) on omissa dokumenteissaan arvioinut määrän noin 30.000.000 hengeksi. Melko luotettava arvio pääkaupungin Beijingin kristityistä antaa seuraavat luvut. Rekisteröityjen kirkkojen jäseniä on noin 30.000 ja rekisteröitymättömiä noin 100.000.

Kolmen itsen kirkon teologinen tila

Kolmen itsen kirkon työntekijöistä suurin osa edustaa varsin selkeää Raamatullis-konservatiivista eli herätyskiristillistä uskonnäkemyksiä, jonka aikanaan Hudson Taylor ja hänen jälkeensä tulleet monet lähetyssaarnaajat maahan istuttivat. Toisaalta jo eläkkeellä olevan, mutta edelleen vaikutusvaltaisen piispa Dingin edustama liberaali kristinuskon tulkinta otti haltuunsa Nankingin (johtavan) teologisen seminaarin, kun vuonna 1999 seminaarin raamatullisen linjan opiskelijat ja opettajat karkotettiin oppilaitoksesta. Ding tavoittelee sosialistiseen yhteiskuntaan soveltuvaa uutta kristinuskoa. Hän hylkää vanhurskauttamisopin, kristinuskon ainutlaatuisuuden jne. Tänä vuonna julkaistiin tieto, että seminaaria aiotaan ratkaisevasti suurentaa. Samalla sen henkilökuntaan on hyväksytty myös ulkomaisia vierailuvia professoreita. Kuinka suuri Dingin linjan teologinen vaikutus koko kirkkoon on, on epäselvää. Suurimmissa kaupungeissa on nähty kuitenkin, miten raamatullisen linjan pastoreita on korvattu Dingin linjan työntekijöillä vastoin seurakuntien tahtoa.

Ulkomaiset työntekijät

Amity Foundationin kautta ulkomaisten ”lähetystyöntekijöiden” on mahdollista työskennellä maassa esim. englannin, saksan tai japanin kielen opettajina. Tällaisissa tehtävissä niin virallisen kuin kotikirkkojenkin yhteyksissä toiminee maassa noin 1500 henkeä, kaikkiaan tällaisia eri työntekijöitä (monet lyhytjaksoisia) on ollut yli 10 000.

Kirjallisuustilanne

Amity Press on painanut tähän mennessä yli 30 000 000 Raamattua, mutta viime vuosina painatusmäärissä on tapahtunut laskua. Vuositasolla painetaan noin 2 000 000 Raamattua, jotka myydään virallisen kirkon seurakuntien kautta. Määrä riittää tyydyttämään virallisen kirkon tarpeen, mutta kotikirkkoilla on jatkuva puute Raamatuista varsinkin maaseudulla.

Viime aikoina suurimmissa kaupungeissa on avattu myös kristillisiä kirjakauppoja, mutta niissä ei saa myydä Raamattuja - koska Raamatun ostaneet ihmiset halutaan rekisteröidä. Joillakin alueilla Raamattuja löytyy myös noista kirkoista erillisistäkin kaupoista.

Rajoitukset

Kolmen itsen kirkko toimii SARAn valvonnassa ja lainsäädäntö periaatteessa kieltää kaiken uskonnollisen opetuksen alle 18 -vuotiailta. Tätä kieltä kuitenkin kiertetään myös virallisissa kirkoissa järjestämällä lapsityötä muiden nimikkeiden alla kuin pyhäkouluityön nimellä.

Opetuksen suhteen Jeesuksen toisesta tulemisesta puhuminen on virallisissa kirkoissa kielletty. Ilmestyskirjaan suhtaudutaan torjuvasti. Joissakin teologisissa seminaareissa Jeesuksen toiseen tulemiseen liittyvää opetusta kuitenkin annetaan. Toisaalta kehitysopin vuoksi luomisuskon opetukseen nähdään esiintyy varauksellisuutta.

Kysymys rekisteröitymisestä

Kiinan kommunistipuolueen sisällä on vuosien mitaan käyty kovaa käden vääntöä siitä, pitäisikö ns. kotikirkkoille sallia rekisteröityminen ilman, että niitten tarvitsisi liittyä kolmen itsen kirkon jäseniksi. Tämän vuoden maaliskuussa voimaan tullut uusi uskontolaki antaa tähän nyt kuitenkin mahdollisuuden. Lisäksi rekisteröitymättömille seurakunnille on tarjottu "porkkanaa" siten, että ensi kertaa rekisteröityneille seurakunnille annetaan lupa lastentarhojen, koulujen ja sosiaalisten laitosten ylläpitämiseen. Muilta osin uusi uskontolaki ei suinkaan näytä tuovan helpotusta tähän asti vallinneeseen tilanteeseen. Historiallisista syistä kotikirkkojen ja virallisen kirkon välillä on vallinnut syvä epäluottamus, koska viralliset kirkot ovat toimineet kanavana, jolla hallitus on kerännyt tietoja kotikirkkoista niiden tukahduttamiseksi. Tämä pelko ei ole aiheeton tänäänkään.

(Kysymys lainsäädännön luonteesta ns. länsimaisissa demokratioissa ja Kiinan kulttuurissa. Vapaan toiminnan alue contra ylhäältä sanellun toiminnan malli.)

KOTIKIRKOT

Herätykset ja vainot

Varsinkin 1980-luvun rajut herätykset kasvattivat kotikirkkojen kristittyjen määrää erittäin voimakkaasti. Herätykset ovat olleet voimakkaimmat samoilla alueilla joilla, jo 1930-luvulla oli herätystä. Esimerkiksi Henan on merkittävä herätysalue. On arvioitu, että jopa 5.000.000 uutta ihmistä on kastettu vuosittain. (Jos tätä vertaa vuotuisen noin 2.000.000 Raamatun painatusvauhtiin, niin krooninen Raamatun tupula on ilmeinen.) 2001 keskenään yhteistyötä tekevät kotikirkkoliikkeet onnistuivat arvioimaan jäsentensä määrän ja se osoittautui noin 58.000.000 suuruiseksi.

Herätysten taustalla on vainojen keskellä tiukasti Herralle uskollisina pysyneiden kristittyjen joukko. Alueilla, joilla kristittyjen määrä on kasvanut rajuimmaksi, on myös esiintynyt johdonmukaista vainoa. Alueelliset erot ovat tosin suuria, mutta edelleen viimevuoden ajaltakin on raportteja johtajien pidä-

tyksistä, vankeustuomioista, kidutuksista ja myös kuolemista. Tällä hetkellä Kiinassa elää noin 10000 sellaista kotikirkkojen evankelistaa ja pastoria, jotka ovat vankilan kidutuksissa menettäneet täysin työkykynsä ja ovat kokonaan muiden taloudellisen tuen varassa.

Kotikirkkoliike muodostuu useammasta eri ryhmittymästä, joiden kesken on kuitenkin 1990-luvulla syntynyt yhteistyöelin, joka on esiintynyt myös julkisuudessa hallitukseen päin - tosin ilman näkyviä tuloksia. 1980-luvun herätyksille oli tunnusomaista suuri määrä ihmeitä ja merkkejä (parantumiset ym) aivan samaan tapaan kuin Apostolien teoissa aikanaan. 1990-luvulta lähtien korostus on siirtynyt Raamattu-koulutuksen suuntaan.

Koulutuskurssit

Demokratialiikkeen kukistumisen jälkeen älymystön mielenkiinto kristinuskoo kohtaan on kasvanut rajusti, ja se on merkinnyt kovaa haastetta kotikirkkoille. Älymystön esittämät kysymykset perinteisten maaseudun kouluttamattoman kansan parissa työskennelleille kristityille ovat kovat ja syvemmän Raamattu-opetuksen ja uskoa puolustavan opetuksen tarve on suuri.

Evangelistoille ja pastoreille pidetään koulutuskursseja eri puolilla maata. Nämä kurssit ovat myös olleet viranomaisten erityisen mielenkiinnon kohteena ja usein koko 100 hengen kurssille osallistuneiden joukko on pidätetty, keskeisimmät johtajat vangittu ja muille annettu erittäin raskaat sakkotuomiot. Uuden uskontolain mukaan talo ja omaisuus, jossa pidetään rekisteröimättömiä kokouksia, voidaan takavarikoida valtiolle. Näin taloudellinen painostus kotikirkkojen rekisteröimiseksi ja/tai hajottamiseksi on jopa lisääntynyt viime aikoina.

Kotikirkkojen strategiana on kiertävien evankelistojen käyttö, läheisten soluryhmien yhteistyö uusien ryhmien synnyttämisessä ja jakautuminen riittävän pieniin yksikköihin, jotta kokoontumiset voisivat tahtua liikaa huomiota herättämättä.

Ulkomaiset suhteet

Kiinan avauduttua kansainväliselle kaupalle myös kotikirkkoliike on saanut solmituksi suhteita ulkomaisiin lähetysjärjestöihin ja kirkkoihin. Keskeisenä kanavana toimi Hong Kong, vaikka sen rooli heikkeni sen Kiinaan liittämisen jälkeen. Myös muista maista kuten Japanista käsin on kotikirkkoille toimitettu Raamattuja ja muuta hengellistä kirjallisuutta. Myös kotikirkkojen muihin taloudellisiin haasteisiin on onnistuttu välittämään apua. Koulutuskursseille on myös osallistunut monia ulkomaisia pastoreita. Nämä kotikirkkojen suhteet eivät ole olleet pelkästään siunaus kotikirkkoliikkeille, sillä ulkomaisten järjestöjen mukana myös erilaiset teologiset korostukset ovat jakaneet liikettä. Lisäksi taloudellinen tuki on aiheuttanut myös riitoja avun saajien kesken.

Kotikirkot ovat myös perustaneet muutamia kirjapainoja hengellisen kirjallisuuden painamiseen ja ensimmäinen kotikirkkojen oma kristillinen lehti Daolu (Tie) alkoi ilmestyä vuonna 2000. (Siihen asti 20 vuoden ajan ainoa Kiinan kristillinen lehti oli Kolmen itsen kirkon julkaisema Tian Feng - Taivaan tuuli.) Silti Raamattujen ja kommentaarien saannissa kotikirkot ovat yhä ulkomaisesta avusta riippuvaisia.

Teologiset piirteet

Teologisesti kotikirkkoliike sisältää erilaisia suuntauksia, mutta niiden keskeisiä korostuksia ovat Raamatun ottaminen vastaan sellaisenaan Jumalan puheena, voimakas vaatimus parannuksen tekemiseen ja Jeesuksen uhriveressä puhdistautumiseen sekä kuuliaisuuteen Herran sanalle. Vainot ja ahdistus ovat opettaneet liikkeelle kärsivällisyyttä ja valmiutta uhrautua Herran sanan tähden. Kotikirkkoliike korostaa voimakkaasti rukouksen tärkeyttä. Jeesuksen paluu kuuluu myös teologisiin korostuksiin.

Lähetysnäky

Koska kristittyjen jakautuminen on hyvin epätasaista Kiinassa - löytyy Japanin kokoisia alueita, joilta ei löydy ainoatakaan kristittyjä ja taas on alueita, joiden väestöstä suurin osa on kristittyjä - kotikirkkoliike lähettää maansisäisesti evankelijoita saavuttaakseen myös islamilaiset alueet ja vähemmistökansallisuudet. Kotikirkkoliikettä kannustaa myös "Takaisin Jerusalemiin" -liike, jonka tavoitteena on Kiinan ja Jerusalemin välisellä alueella asuvien muslimien ja hindujen tavoittaminen evankeliumin sanalla. Liike perustuu siihen, että alueella käytetään paljon kiinalaista vierastyövoimaa ja kristityt toimivat lähetteinä oman ammattinsa ohella.

Kotikirkon tämän hetken trendit Daolu (Tie)-lehden mukaan:

1. Ulkomailla opiskelevista kiinalaisnuorista monet ovat kääntyneet Kristuksen puoleen.
2. Useimmissa Kiinan yliopistoissa on kristillinen ryhmä.
3. Ulkomaisia kotikirkkojen kanssa työskenteleviä kristittyjä löytyy kaikista suurimmista Kiinan kaupungeista.
4. Evankelioivat radio-ohjelmat vaikuttavat laajalti.
5. Perusopetusta antavia Raamattu-kouluja on syntynyt joka puolelle maata.
6. Ulkomailta saatava kristillinen kirjallisuus auttaa kotikirkkoja.
7. Paljon nuoria on astunut kokotoimiseen Herran työhön.
8. Kiertävät evankelistat levittävät evankeliumia koteihin.
9. Kiinan kirkolla on ulkolähetysnäky.
10. Kotikirkot tietävät miten ratkaiseva on rukouksen merkitys.

Uhkakuvia

Kiinan voimakas taloudellinen kasvu on tapahtunut varsin epätasaisesti. Se on keskittynyt suuressa

määrin rannikkoalueiden suurkaupunkeihin. Sen seurauksena valtaisa määrä ihmisiä on siirtynyt maaseudulta kaupunkeihin. Herätysalueiden nuoret ovat paljossa siirtyneet kaupunkeihin. Siitä on aiheutunut melkoinen murros kotikirkkoliikkeessä. Houkutus rahan perässä juoksemiseen on todellinen. Toisaalta näin suurkaupungit ovat tulleet entistä selkeämmin kristillisen työn kohteiksi.

Kotikirkkoliikkeen pahin uhka lienee kuitenkin erilaissa harhaopeissa, joita on sen liepeillä syntynyt heikon Raamattu-opetuksen saatavuuden vuoksi. Osa näistä harhaopeista on turvautunut ällistyttyihin menetelmiin kuten kidnappaamaan kotikirkkoliikkeen evankelijoita aivopestäkseen heidät väkisin omaan ryhmäänsä. (Eastern Lightning, joka opettaa mm että Kristus on palannut erään naisen hahmossa jo Kiinaan, on tällainen raju harhaliike.)

Varsinkin Falun Gong liikkeen murskaamisen jälkeen Kiinan hallitus on ryhtynyt voimatoimiin myös kristillisiperäisiä kulttiliikkeitä vastaan. Hallitus on määritellyt hyvin epämääräisesti kulttiliikkeen. Tukahduttamisen kohteeksi valituista 14 liikkeestä 12 on kristillistä tai puolikristillistä. Liikkeistä 7 on syntyperältään kiinalaisia, muuta ulkomaista tuontitavaraa.

Näiden liikkeiden kannattajien kokonaismääräksi arvioidaan noin 1.000.000 henkeä. Rekisteröitymättömälle kotikirkkoliikkeelle asia on sikäli ongelma, että paikallisviranomaiset helposti leimaavat oikeaoppiset kristityt myös vaarallisten kulttien jäseniksi. Näin kotikirkkojen toiminta on yhä ahtaalla.

TÄSTÄ ETEENPÄIN

Monilla alueilla kotikirkkoliike ja kolmen itsen kirkot ovat hyvissä suhteissa keskenään. Kotikirkkojen piirissä vallitsee erilaisia näkemyksiä siitä pitäisikö rekisteröityä vai ei varsinkin nyt, kun rekisteröityminen ei välttämättä edellytä liittymistä kolmen itsen kirkkoon. Merkittävä osa kotikirkkoliikettä suhtautuu kuitenkin edelleen torjuvasti rekisteröintiin teologisista syistä. Tällä hetkellä painostus hallituksen suunnalta on yhä voimakasta, sillä merkittävä määrä kommunistipuolueen jäseniäkin on kääntynyt kristityiksi (ja menettänyt samalla jäsenyytensä puolueessa). Hallitus kokee kotikirkkoliikkeen yhä uhaksi (vrt. Itä-Euroopan tapahtumat kommunismin romahtaessa), mutta lyhyellä aikavälillä ennen Beijingin olympialaisia painostuksen oletetaan helpotettavan.

Kiinan kirkot tarvitsevat kaiken tukemme samalla, kun me saame oppia paljon heidän uskonrohkeudesta vainojen ja puristuksen keskellä.